

DIREKTYVOS

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA (ES) 2019/633

2019 m. balandžio 17 d.

dėl įmonių vienu kitoms taikomos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 43 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽¹⁾,

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę ⁽²⁾,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros ⁽³⁾,

kadangi:

- (1) žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje reikšmingas žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjų ir pirkėjų derybinės galios disbalansas yra dažnas reiškinys. Tikėtina, kad toks derybinės galios disbalansas gali lemti nesąžiningos prekybos praktiką, kai didesni ir daugiau galios turintys prekybos partneriai siekia nustatyti tam tikrą sau naudingą praktiką ar sutartines sąlygas prekybos sandoriuose. Tokia praktika, pavyzdžiui, gali būti labai nukrypstanta nuo tinkamo verslo elgesio, ji gali prieštarauti sąžiningumo ir sąžiningos dalykinės praktikos principams ir gali būti vieno prekybos partnerio vienašališkai primetama kitam, gali būti primetamas nepagrįstas ir neproporcingas vieno prekybos partnerio ekonominės rizikos perkėlimas kitam, arba gali būti vienam prekybos partneriui primetamos itin neproporcingos teisės ir pareigos. Tam tikra praktika gali būti akivaizdžiai nesąžininga, net jei abi šalys jai pritaria. Kad tokios praktikos, kuri gali daryti neigiamą poveikį žemės ūkio bendruomenės gyvenimo lygiui, atvejų būtų kuo mažiau, reikėtų nustatyti apsaugos nuo nesąžiningos prekybos praktikos minimalųjį Sąjungos standartą. Šioje direktyvoje numatytas minimalaus suderinimo metodas leidžia valstybėms narėms priimti ar toliau taikyti nacionalines taisykles, kurios taikomos ne vien šioje direktyvoje išvardyti nesąžiningos prekybos praktikai;
- (2) nuo 2009 m. trijuose Komisijos leidiniuose (2009 m. spalio 28 d. Komisijos komunikatas dėl veiksmingesnės Europos maisto produktų tiekimo grandinės, 2014 m. liepos 15 d. Komisijos komunikatas „Kova su nesąžiningos prekybos praktika įmonių tarpusavio maisto produktų tiekimo grandinėje“, ir 2016 m. sausio 29 d. Komisijos ataskaita dėl nesąžiningos įmonių tarpusavio prekybos praktikos maisto tiekimo grandinėje) daug dėmesio skirta maisto produktų tiekimo grandinės veikimui, įskaitant nesąžiningos prekybos praktiką. Komisija pasiūlė pageidautinų elementų, kurie turėtų būti įtraukti į nacionalines ir savanoriškas nesąžiningos prekybos praktikos maisto produktų tiekimo grandinėje valdymo sistemas. Ne visi šie elementai buvo įtraukti į valstybių narių teisinę sistemą ar savanoriškas valdymo sistemas, todėl tokios praktikos atvejai tebėra Sąjungoje vykstančių politinių diskusijų objektas;
- (3) 2011 m. Komisijos vadovaujame Veiksmingesnės maisto produktų tiekimo grandinės aukšto lygio forume buvo pritarta vertikaliųjų santykių maisto produktų tiekimo grandinėje gerosios praktikos principams, dėl kurių susitarė organizacijos, atstovaujančios daugumai maisto produktų tiekimo grandinės veikloje dalyvaujančių vykdytojų. Šie principai tapo 2013 m. pradėtos iniciatyvos dėl Tiekimo grandinės pagrindu;

⁽¹⁾ OL C 440, 2018 12 6, p. 165.

⁽²⁾ OL C 387, 2018 10 25, p. 48.

⁽³⁾ 2019 m. kovo 12 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2019 m. balandžio 9 d. Tarybos sprendimas.

- (4) Europos Parlamentas savo 2016 m. birželio 7 d. rezoliucijoje dėl nesąžiningos prekybos praktikos maisto tiekimo grandinėje ⁽⁴⁾ paprašė Komisijos pateikti pasiūlymą dėl Sąjungos teisinės sistemos, kuria būtų užtikrinama apsauga nuo nesąžiningos prekybos praktikos. Taryba savo 2016 m. gruodžio 12 d. išvadose dėl ūkininkų padėties stiprinimo maisto tiekimo grandinėje ir kovos su nesąžininga prekybos praktika paprašė Komisijos laiku atlikti poveikio vertinimą, kad būtų galima pateikti pasiūlymą dėl Sąjungos teisinės sistemos arba ne teisėkūros priemonių nesąžiningos prekybos praktikos problemai spręsti. Buvo surengtos atviros viešos konsultacijos ir tikslinės konsultacijos, kurioms pasibaigus Komisija parengė poveikio vertinimą. Be to, teisėkūros proceso metu Komisija pateikė informaciją, kuri įrodo, kad visoje produkcijos gamybos vertėje didžiausia dalis tenka stambiems veiklos vykdytojams;
- (5) žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje – skirtinguose žemės ūkio ir maisto produktų gamybos, perdirbimo, rinkodaros, platinimo ir mažmeninės prekybos etapuose – veikia įvairūs veiklos vykdytojai. Ta grandinė yra bene svarbiausia priemonė, padedanti žemės ūkio ir maisto produktus tiekti „nuo ūkio iki stalo“. Tie veiklos vykdytojai prekiauja žemės ūkio ir maisto produktais, t. y. pirminiais žemės ūkio produktais, įskaitant žvejybos ir akvakultūros produktus, įtrauktais į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) I priedą, ir produktais, neįtrauktais į tą priedą, bet naudojamais maistui, perdirbus tame priede išvardytus produktus;
- (6) verslo rizika yra neatsiejama visos ekonominės veiklos dalis, tačiau žemės ūkio produktų gamybai būdingas itin didelis nepastovumas, nes ji priklauso nuo biologinių procesų ir oro sąlygų. Tą nepastovumą dar labiau didina tai, kad žemės ūkio ir maisto produktai yra daugiau ar mažiau gendantys ir sezoninio pobūdžio. Žemės ūkio politika tapo kur kas labiau orientuota į rinką nei anksčiau, todėl žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje veikiantiems veiklos vykdytojams apsauga nuo nesąžiningos prekybos praktikos tapo svarbesnė;
- (7) visų pirma, tokia nesąžiningos prekybos praktika gali daryti neigiamą poveikį žemės ūkio bendruomenės gyvenimo lygiui. Tas poveikis suprantamas kaip tiesioginis, nes jį kaip tiekėjai patiria žemės ūkio produktų gamintojai ir jų organizacijos, arba kaip netiesioginis, nes nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje pasekmės perduodamos iš vienos grandies į kitą tokiu būdu, kuris daro neigiamą poveikį pirminiems gamintojams toje grandinėje;
- (8) dauguma valstybių narių, tačiau ne visos, yra priėmusios specialias nacionalines taisykles, kad apsaugotų tiekėjus nuo įmonių vienu kitoms taikomos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje. Tais atvejais, kai yra galimybė remtis sutarčių teise arba savireguliacijos iniciatyvomis, baimė, kad skundo teikėjas sulauks komercinio pobūdžio atsakomųjų veiksmų, taip pat su tokios praktikos ginčijimu susijusi finansinė rizika riboja praktinę tokių teisių gynimo priemonių vertę. Todėl kai kurios valstybės narės, turinčios specialias apsaugas nuo nesąžiningos prekybos praktikos taisykles, įgalioja administracines institucijas užtikrinti tų taisyklių vykdymą. Vis dėlto valstybių narių taikomoms apsaugoms nuo nesąžiningos prekybos praktikos taisyklėms – tiek, kiek jų yra – būdingi dideli skirtumai;
- (9) veiklos vykdytojų skaičius ir dydis įvairiuose žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinės etapuose skiriasi. Tikėtina, kad dėl derybinės galios skirtumų, kurie yra proporcingi tiekėjo ekonominei priklausomybei nuo pirkėjo, didesnė veiklos vykdytojai primes mažesniems nesąžiningos prekybos praktika. Dinamiškas požiūris, grindžiamas tiekėjo ir pirkėjo santykiu dydžiu pagal metinę apyvartą, turėtų užtikrinti geresnę apsaugą nuo nesąžiningos prekybos praktikos tiems veiklos vykdytojams, kuriems jos labiausiai reikia. Nesąžiningos prekybos praktika žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje yra ypač žalinga mažosioms ir vidutinėms įmonėms (toliau – MVI). Įmonės, kurios yra didesnės nei MVI, tačiau kurių metinė apyvarta neviršija 350 000 000 EUR, taip pat turėtų būti apsaugotos nuo nesąžiningos prekybos praktikos, kad būtų išvengta tokios praktikos padarinių perkėlimo žemės ūkio produktų gamintojams. Iš grandies į grandį perduodamas poveikis žemės ūkio produktų gamintojams yra ypač reikšmingas įmonių, kurių metinė apyvarta neviršija 350 000 000 EUR, atveju. Žemės ūkio ir maisto produktų, įskaitant perdirbtų produktų, tarpinių tiekėjų apsaugos užtikrinimas taip pat gali padėti išvengti prekybos srautų nukreipimo nuo perdirbtus produktus gaminančių žemės ūkio produktų gamintojų ir jų asociacijų į neapsaugotus tiekėjus;
- (10) šioje direktyvoje numatyta apsauga turėtų būti naudinga žemės ūkio produktų gamintojams ir fiziniams ar juridiniams asmenims, tiekiantiems žemės ūkio ir maisto produktus, įskaitant gamintojų organizacijas, nesvarbu, ar jos pripažintos, ar ne, ir gamintojų organizacijų asociacijas, nesvarbu, ar jos pripažintos, ar ne, atsižvelgiant į

(4) OL C 86, 2018 3 6, p. 40.

jų santykinę derybinę galią. Tos gamintojų organizacijos ir gamintojų organizacijų asociacijos apima kooperatyvus. Tie gamintojai ir asmenys yra itin pažeidžiami nesąžiningos prekybos praktikos ir mažiausiai pajėgūs su ja kovoti nepatirdami neigiamo poveikio savo ekonominiam gyvybingumui. Kalbant apie tiekėjus, kurie turėtų būti apsaugoti pagal šią direktyvą, kategorijas, reikėtų pažymėti, kad reikšminga dalis ūkininkų sukurtų kooperatyvų yra įmonės, kurios yra didesnės nei MVĮ, tačiau kurių metinė apyvarta neviršija 350 000 000 EUR;

- (11) ši direktyva prekybos sandoriams turėtų būti taikoma neatsižvelgiant į tai, ar jie vykdomi tarp įmonių ar tarp įmonių ir valdžios institucijų, nes, kai valdžios institucijos perka žemės ūkio ir maisto produktus, joms turėtų būti taikomi tie patys standartai. Ši direktyva turėtų būti taikoma visoms valdžios institucijoms, veikiančioms kaip pirkėjai;
- (12) Sąjungos tiekėjai turėtų būti apsaugoti ne tik nuo nesąžiningos prekybos praktikos, kurią taiko pirkėjai, įsisteigę toje pačioje valstybėje narėje kaip ir tiekėjas arba kitoje valstybėje narėje nei tiekėjas, bet ir nuo nesąžiningos prekybos praktikos, kurią taiko už Sąjungos ribų įsisteigę pirkėjai. Tokia apsauga padėtų išvengti galimų nepageidaujamų padarinių, tokių kaip įsisteigimo vietos pasirinkimas priklausomai nuo taikytinų taisyklių. Už Sąjungos ribų įsisteigusiems tiekėjams, parduodantiems žemės ūkio ir maisto produktus į Sąjungą, taip pat turėtų būti taikoma apsauga nuo nesąžiningos prekybos praktikos. Tokie tiekėjai gali būti ne mažiau pažeidžiami nesąžiningos prekybos praktikos atveju; be to, apsaugos priemonių taikymas platesne apimtimi galėtų leisti išvengti netyčinio prekybos srautų nukreipimo į neapsaugotus tiekėjus, kuris pakenktų tiekėjų apsaugai Sąjungoje;
- (13) į šios direktyvos taikymo sritį turėtų būti įtrauktos tam tikros paslaugos, susijusios su žemės ūkio ir maisto produktų pardavimu;
- (14) ši direktyva turėtų būti taikoma didesnių veiklos vykdytojų verslo elgesiui mažesnę derybinę galią turinčių veiklos vykdytojų atžvilgiu. Tinkamo santykinės derybinės galios suderinimo kriterijaus apytikrė išraiška yra skirtingų veiklos vykdytojų metinė apyvarta. Nors šis kriterijus yra tik apytikris, jis suteikia galimybę veiklos vykdytojams numatyti savo teises ir pareigas pagal šią direktyvą. Viršutinė apyvartos riba turėtų užkirsti kelią tam, kad apsauga būtų teikiama veiklos vykdytojams, kurie nėra pažeidžiami arba yra kur kas mažiau pažeidžiami nei mažesni jų partneriai ar konkurentai. Todėl šia direktyva nustatomos apyvarta grindžiamos veiklos vykdytojų kategorijos, kuriomis remiantis ir suteikiama apsauga;
- (15) nesąžiningos prekybos praktikos atvejų gali pasitaikyti bet kuriame žemės ūkio ar maisto produkto pardavimo etape, prieš sudarant pardavimo sandorį, jo sudarymo metu arba jį sudarius, todėl valstybės narės turėtų užtikrinti, kad ši direktyva tokios praktikos atvejais būtų taikoma bet kuriuo metu, kai jie pasitaiko;
- (16) priimant sprendimą, ar konkretus prekybos praktikos atvejis laikomas nesąžiningu, svarbu sumažinti riziką, kad bus ribojamas sąžiningų ir efektyvumą užtikrinančių sutarčių, dėl kurių šalys susitarė, taikymas. Todėl tikslinga atskirti šalių sudarytose tiekimo sutartyse ar vėlesnėse sutartyse aiškiai ir nedviprasmiškai numatytą praktiką nuo praktikos, kuri pasitaiko, kai sandoris pradedamas vykdyti, iš anksto nesutarus, kad būtų draudžiami tik vienašališki ir atgaline data daromi minėtų aiškių ir nedviprasmiškų tiekimo sutarties sąlygų pakeitimai. Vis dėlto tam tikra prekybos praktika laikoma nesąžininga vien dėl savo pobūdžio ir dėl to jos atžvilgiu neturėtų būti taikoma šalių laisvė sudaryti sutartis;
- (17) pavėluoti mokėjimai už žemės ūkio ir maisto produktus, įskaitant pavėluotus mokėjimus už greitai gendančius produktus, ir greitai gendančių produktų užsakymų staigus atšaukimas, nesuteikiant jokios kompensacijos, daro neigiamą poveikį tiekėjo ekonominiam gyvybingumui. Todėl tokia praktika turėtų būti draudžiama. Tokiomis aplinkybėmis šios direktyvos tikslais tikslinga numatyti greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų apibrėžtį. Su maisto srities teise susijusiuose Sąjungos aktuose naudojamomis terminų apibrėžtimis siekiama kitokių tikslų, pavyzdžiui, sveikatos ir maisto saugos tikslų, todėl šios direktyvos tikslais jos nėra tinkamos. Produktas turėtų būti laikomas greitai gendančiu, jei galima tikėtis, kad jis taps netinkamu parduoti per 30 dienų nuo tiekėjo derliaus nuėmimo, gamybos arba perdirbimo paskutinio veiksmo, nepaisant to, ar produktas toliau perdirbamas po pardavimo ir ar po pardavimo produktas tvarkomas (naudojamas) laikantis kitų taisyklių, visų pirma maisto saugos taisyklių. Greitai gendantys produktai paprastai yra greitai sunaudojami ar parduodami. Mokėjimai už greitai gendančius produktus, atliekami vėliau nei po 30 dienų nuo jų pristatymo, 30 dienų nuo sutarto pristatymo laikotarpio pabaigos, kai produktai pristatomi reguliariai, arba 30 dienų nuo mokėtinos sumos nustatymo dienos, yra nesuderinami su sąžininga prekyba. Siekiant geriau apsaugoti ūkininkus ir jų likvidumą, kitų žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjai neturėtų būti priversti laukti mokėjimo ilgiau nei 60 dienų nuo jų pristatymo dienos, 60 dienų nuo sutarto pristatymo laikotarpio pabaigos, kai produktai pristatomi reguliariai, arba 60 dienų nuo mokėtinos sumos nustatymo dienos.

Tie apribojimai turėtų būti taikomi tik mokėjimams, susijusiems su žemės ūkio ir maisto produktų pardavimu, o ne kitiems mokėjimams, pavyzdžiui, kooperatyvo atliekamiems papildomiems mokėjimams jo nariams. Laikantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/7/ES⁽⁵⁾, taip pat turėtų būti numatyta galimybė už sutartą pristatymo laikotarpį mokėtinos sumos nustatymo dieną šios direktyvos tikslais laikyti diena, kai sąskaita faktūra buvo išrašyta, arba diena, kai pirkėjas gavo sąskaitą faktūrą;

- (18) Direktyvos 2011/7/ES nuostatų dėl mokėjimo terminų atžvilgiu šios direktyvos nuostatos dėl pavėluoto mokėjimo yra žemės ūkio ir maisto produktų sektoriui skirtos specialios taisyklės. Šioje direktyvoje nustatytos nuostatos dėl pavėluoto mokėjimo neturėtų daryti poveikio susitarimams dėl vertės pasidalijimo sąlygų, kaip nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1308/2013 172a straipsnyje⁽⁶⁾. Norint apsaugoti pagal Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 23 straipsnį vykdomos mokykloms skirtos programos sklandų veikimą, šios direktyvos nuostatos dėl pavėluoto mokėjimo turėtų būti netaikomos pirkėjo (t. y. paramos paraiškų teikėjo) pagal mokykloms skirtą programą atliekamiems mokėjimams tiekėjui. Atsižvelgiant į tai, kad sveikatos priežiūros paslaugas teikiančioms valstybinėms įstaigoms tenka sunkus uždavinys nustatyti sveikatos priežiūros prioritetus tokiu būdu, kad atskirų pacientų poreikiai būtų suderinami su finansiniais ištekliais, šios nuostatos taip pat turėtų būti netaikomos sveikatos priežiūros paslaugas teikiančioms valstybinėms įstaigoms, kaip apibrėžta Direktyvos 2011/7/ES 4 straipsnio 4 dalies b punkte;
- (19) vyno gamybai skirtos vynuogės ir misa turi ypatingų savybių, kadangi vynuogių derlius kasmet nuimamas tik labai ribotą laikotarpį, tačiau jos naudojamos gaminant vyną, kuris kai kuriais atvejais bus parduodamas tik po kelerių metų. Kad būtų atsižvelgta į tokią ypatingą padėtį, gamintojų organizacijos ir tarpšakinės organizacijos tradiciškai išplėtojo standartinės tokių produktų tiekimui taikomas sutartis. Tokiose standartinėse sutartyse numatomi konkretūs mokėjimo terminai su numatytomis mokėjimo dalimis. Kadangi tomis standartinėmis sutartimis tiekėjai ir pirkėjai naudojami siekiant įtvirtinti daugiamečius susitarimus, jomis ne tik užtikrinamas ilgalaikių prekybos santykių saugumas žemės ūkio produktų gamintojams, bet ir prisidedama prie tiekimo grandinės stabilumo. Tais atvejais, kai tokias standartinės sutartis parengia pripažinta gamintojų organizacija, tarpšakinė organizacija ar gamintojų organizacijų asociacija, o valstybė narė iki 2019 m. sausio 1 d. pagal Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 164 straipsnį (taikymo pratęsimas) yra nustačiusi, kad tokios sutartys yra privalomos, arba kai valstybė narė pratęsia standartinių sutarčių taikymą be jokių reikšmingų mokėjimo sąlygų pakeitimų, kurie būtų nepalankūs vynuogių ir misos tiekėjams, šios direktyvos nuostatos dėl pavėluotų mokėjimų neturėtų būti taikomos tokioms vyno gamybai skirtų vynuogių ir misos tiekėjų ir jų tiesioginių pirkėjų sutartims. Valstybės narės pagal Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 164 straipsnio 6 dalį turi pranešti Komisijai apie pripažintų gamintojų organizacijų, tarpšakinių organizacijų ir gamintojų organizacijų asociacijų atitinkamus susitarimus;
- (20) pranešimai apie greitai gendančių produktų užsakymų atšaukimą likus mažiau nei 30 dienų turėtų būti laikomi nesąžiningais, nes tiekėjas neturėtų galimybės rasti alternatyvių tokių produktų realizavimo galimybių. Tačiau tam tikrų sektorių produktų atveju net trumpesni atšaukimo laikotarpiai gali palikti tiekėjams pakankamai laiko parduoti produktus kitur ar patiems juos panaudoti. Todėl valstybėms narėms turėtų būti suteikta galimybė tinkamai pagrįstais atvejais tokiems sektoriams numatyti trumpesnius atšaukimo laikotarpius;
- (21) stambesni pirkėjai neturėtų vienašališkai keisti sutartų sutarties sąlygų, pvz., išbraukti iš sąrašo produktų, kuriems taikoma tiekimo sutartis. Tačiau tai neturėtų būti taikoma tais atvejais, kai tiekėjo ir pirkėjo sutartyje konkrečiai nurodyta, kad būsimų užsakymų atveju pirkėjas gali nurodyti konkretų sandorio elementą vėlesniame etape. Tai galėtų būti susiję, pavyzdžiui, su užsakomais kiekiais. Tiekėjo ir pirkėjo sutartis nebūtinai sudaroma vienu momentu dėl visų sandorio aspektų;
- (22) žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjai ir pirkėjai turėtų turėti galimybę laisvai derėtis dėl prekybos sandorių, įskaitant kainas. Tokios derybos taip pat apima mokėjimus už pirkėjo tiekėjui suteiktas paslaugas, pavyzdžiui, įtraukimą į sąrašus, rinkodarą ir pardavimo skatinimą. Tačiau jei pirkėjas ima iš tiekėjo mokesčius, nesusijusius su konkrečiu prekybos sandoriu, tai turėtų būti laikoma nesąžininga praktika ir draudžiama pagal šią direktyvą;
- (23) nors neturėtų būti nustatyta pareiga naudotis rašytinėmis sutartimis, rašytinių sutarčių naudojimas žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje gali padėti išvengti tam tikros nesąžiningos prekybos praktikos. Todėl, siekiant apsaugoti tiekėjus nuo tokios nesąžiningos praktikos, tiekėjai arba jų asociacijos turėtų turėti teisę prašyti

⁽⁵⁾ 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/7/ES dėl kovos su pavėluotu mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius (OL L 48, 2011 2 23, p. 1).

⁽⁶⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007 (OL L 347, 2013 12 20, p. 671).

rašytinio tiekimo sutarties sąlygų patvirtinimo, kai dėl tų sąlygų jau yra susitarta. Tokiais atvejais pirkėjo atsisakymas raštu patvirtinti tiekimo sutarties sąlygas turėtų būti laikomas nesąžiningos prekybos praktika ir turėtų būti draudžiamas. Be to, valstybės narės galėtų nustatyti su ilgalaikių sutarčių sudarymu susijusią geriausią praktiką, ja dalintis ir ją skatinti, siekiant stiprinti gamintojų derybinę poziciją žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje;

- (24) šia direktyva nesuderinamos taisyklės dėl įrodinėjimo pareigos, kuri turi būti taikoma nacionalinių vykdymo užtikrinimo institucijų vykdomuose procesuose, taip pat nesuderinama tiekimo sutarčių apibrėžtis. Todėl taisyklės dėl įrodinėjimo pareigos ir tiekimo sutarčių apibrėžties yra nustatytos valstybių narių nacionalinėje teisėje;
- (25) pagal šią direktyvą tiekėjai turėtų turėti galimybę pateikti skundus dėl tam tikros nesąžiningos prekybos praktikos. Pirkėjų komercinio pobūdžio atsakomieji veiksmai tiekėjų, kurie naudojami savo teisėmis, atžvilgiu arba grasinimas jų imtis, pvz., produktų išbraukimas iš sąrašų, užsakomų produktų kiekių sumažinimas ar tam tikrų paslaugų, kurias pirkėjas teikia tiekėjui, pavyzdžiui, tiekėjo produktų pardavimo skatinimo paslaugų, teikimo nutraukimas, turėtų būti draudžiami ir laikomi nesąžiningos prekybos praktika;
- (26) žemės ūkio ir maisto produktų sandėliavimo, demonstravimo arba įtraukimo į sąrašus, arba tokių produktų tiekimo rinkai išlaidas įprastai padengia pirkėjas. Todėl pagal šią direktyvą turėtų būti draudžiama už tokias paslaugas imti iš tiekėjo mokesčių, mokėtiną pirkėjui arba trečiajam šaliai, išskyrus atvejus, kai dėl mokesčio aiškiai ir nedviprasmiškai susitarta sudarant tiekimo sutartį arba vėlesnėje pirkėjo ir tiekėjo sutartyje. Kai dėl tokio mokesčio susitarta, jis turėtų būti grindžiamas objektyviais ir pagrįstais skaičiavimais;
- (27) tam, kad tiekėjo įnašai į žemės ūkio ir maisto produktų pardavimo skatinimo, rinkodaros ar reklamos išlaidas, įskaitant pardavimo skatinimo stendus parduotuvėse ir prekybos kampanijas, būtų laikomi sąžiningais, dėl jų turėtų būti aiškiai ir nedviprasmiškai susitarta sudarant tiekimo sutartį arba vėlesnėje pirkėjo ir tiekėjo sutartyje. Antraip jie pagal šią direktyvą turėtų būti draudžiami. Kai dėl tokių įnašų susitarta, jie turėtų būti grindžiami objektyviais ir pagrįstais skaičiavimais;
- (28) kad būtų veiksmingai laikomasi šioje direktyvoje nustatytų draudimų, valstybės narės turėtų paskirti vykdymo užtikrinimo institucijas. Toms institucijoms turėtų būti suteikta galimybė veikti savo iniciatyva arba remiantis skundais, pateiktais šalių, nukentėjusių nuo nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje, informatorių skundais ar anonimiškai pateiktais skundais. Vykdyto užtikrinimo institucija galėtų nustatyti, kad nėra pakankamo pagrindo imtis veiksmų dėl skundo. Administraciniai prioritetai taip pat galėtų būti tokios išvados pagrindas. Jei vykdyto užtikrinimo institucija nustato, kad negalės teikti prioriteto skundui, ji turėtų informuoti apie tai skundo teikėją ir nurodyti priežastis. Jei skundo teikėjas prašo, kad jo tapatybė nebūtų atskleista, nes bijo, kad jo atžvilgiu gali būti imtasi komercinių atsakomųjų veiksmų, valstybių narių vykdyto užtikrinimo institucijos turėtų imtis tinkamų priemonių;
- (29) jei valstybė narė turi daugiau nei vieną vykdyto užtikrinimo instituciją, ji turėtų paskirti bendrą informacinį punktą, kad palengvintų veiksmingą vykdyto užtikrinimo institucijų tarpusavio bendradarbiavimą ir jų bendradarbiavimą su Komisija;
- (30) tiekėjams gali būti lengviau teikti skundus savo valstybės narės vykdyto užtikrinimo institucijai, pvz., dėl kalbinių priežasčių. Tačiau vykdyto užtikrinimo tikslais galėtų būti veiksmingiau teikti skundą valstybės narės, kurioje pirkėjas yra įsisteigęs, vykdyto užtikrinimo institucijai. Tiekėjai turėtų turėti galimybę rinktis, kuriai institucijai jie teiks skundus;
- (31) gamintojų organizacijų, kitų tiekėjų organizacijų ir tokių organizacijų asociacijų, įskaitant atstovaujamasias organizacijas, teikiami skundai gali padėti apsaugoti atskirų organizacijos narių, kurie mano, kad jiems daro poveikį nesąžiningos prekybos praktika, tapatybes. Kitos organizacijos, turinčios teisėtą interesą atstovauti tiekėjams, taip pat turėtų turėti teisę pateikti skundus tiekėjo prašymu ir vadovaudamosi to tiekėjo interesais, su sąlyga, kad tokios organizacijos yra nepriklausomi pelno nesiekiantys juridiniai asmenys. Todėl valstybių narių vykdyto užtikrinimo institucijos turėtų turėti galimybę priimti ir nagrinėti tokių subjektų pateiktus skundus, kartu apsaugant pirkėjo procesines teises;
- (32) siekiant užtikrinti veiksmingą nesąžiningos prekybos praktikos draudimo įgyvendinimą, paskirtosios vykdyto užtikrinimo institucijos turėtų turėti reikiamus išteklius ir ekspertines žinias;

- (33) valstybių narių vykdymo užtikrinimo institucijos turėtų turėti reikiamus įgaliojimus ir ekspertinių žinių, kad galėtų vykdyti tyrimus. Įgaliojimų suteikimas toms institucijoms nereiškia, kad jos privalo naudotis tais įgaliojimais kiekvieno jų vykdomo tyrimo atveju. Vykdomo užtikrinimo institucijų įgaliojimai turėtų, pavyzdžiui, sudaryti joms sąlygas veiksmingai rinkti faktinę informaciją, ir vykdymo užtikrinimo institucijos turėtų turėti įgaliojimus, kai taikytina, nurodyti nutraukti draudžiamą praktiką;
- (34) atgrasomosios priemonės, tokios kaip įgaliojimas skirti baudas ir kitas vienodai veiksmingas sankcijas arba inicijuoti procesą, pavyzdžiui, teismo procesą, dėl tų baudų ir sankcijų skyrimo, taip pat skelbti tyrimo rezultatus, įskaitant informacijos, susijusios su pažeidimus padariusiais pirkėjais, paskelbimą, gali paskatinti šalis keisti elgseną ir rasti ikiteisminius sprendimus, todėl vykdymo užtikrinimo institucijų įgaliojimai turėtų apimti įgaliojimus taikyti tokias priemones. Baudos gali būti itin veiksmingos ir atgrasančios. Tačiau kiekvieno tyrimo atveju vykdymo užtikrinimo institucija turėtų turėti galimybę nuspręsti, kuriuo iš savo įgaliojimų ji pasinaudos ir ar skirs baudą arba kitą vienodai veiksmingą sankciją, ar inicijuos procesą dėl baudos arba sankcijos skyrimo;
- (35) naudojimasis vykdymo užtikrinimo institucijoms suteiktais įgaliojimais pagal šią direktyvą turėtų būti susietas su sąlyga, kad bus taikomos tinkamos apsaugos priemonės, atitinkančios Sąjungos teisės bendrųjų principų ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos normas, vadovaujantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika, įskaitant pirkėjo teisę į gynybą;
- (36) Komisija ir valstybių narių vykdymo užtikrinimo institucijos turėtų glaudžiai bendradarbiauti siekdamos užtikrinti, kad būtų laikomasi bendro požiūrio į šioje direktyvoje nustatytą taisyklių taikymą. Visų pirma, vykdymo užtikrinimo institucijos turėtų vienos kitoms teikti savitarpio pagalbą, pavyzdžiui, dalintis informacija ir teikti pagalbą atliekant tarpvalstybinio pobūdžio tyrimus;
- (37) siekiant palengvinti veiksmingą vykdymo užtikrinimą, Komisija turėtų padėti rengti reguliarius valstybių narių vykdymo užtikrinimo institucijų susitikimus, kuriuose būtų galima dalintis atitinkama su šios direktyvos nuostatų taikymu susijusia informacija, geriausios praktikos pavyzdžiais, informacija apie naujus pokyčius, vykdymo užtikrinimo praktikos pavyzdžiais ir rekomendacijomis;
- (38) siekiant palengvinti keitimąsi tokia informacija, Komisija turėtų sukurti viešą interneto svetainę, kurioje pateikiami nacionalinių vykdymo užtikrinimo institucijų duomenys, įskaitant informaciją apie nacionalines šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę priemones;
- (39) dauguma valstybių narių jau yra priėmusios nacionalines apsaugos nuo nesąžiningos prekybos praktikos taisykles, nors ir skirtingas, todėl, siekiant įvesti minimalų apsaugos pagal Sąjungos teisę standartą, tikslinga priimti direktyvą. Tai turėtų sudaryti sąlygas valstybėms narėms įtraukti atitinkamas taisykles į savo nacionalinę teisinę sistemą taip, kad būtų sudarytos sąlygos sukurti darnias sistemas. Valstybėms narėms neturėtų būti kliudoma savo teritorijoje toliau taikyti esamas ar nustatyti griežtesnes nacionalines taisykles, kuriomis numatoma aukštesnio lygio apsauga nuo įmonių vienu kitoms taikomos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje, jei laikomasi vidaus rinkos veikimui taikytinoje Sąjungos teisėje nustatytų apribojimų ir jei tokios taisyklės yra proporcingos;
- (40) valstybės narės taip pat turėtų turėti galimybę toliau taikyti arba nustatyti nacionalines taisykles, skirtas kovoti su nesąžiningos prekybos praktika, kuri nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį, jei laikomasi vidaus rinkos veikimui taikytinoje Sąjungos teisėje nustatytų apribojimų ir jei tokios taisyklės yra proporcingos. Tokios nacionalinės taisyklės galėtų apimti platesnę sritį, nei numatyta šioje direktyvoje, pavyzdžiui, kalbant apie pirkėjų ir tiekėjų dydį, pirkėjų apsaugą, produktų apibrėžtąją sritį ir paslaugų apibrėžtąją sritį. Tokios nacionalinės taisyklės taip pat galėtų būti taikomos daugiau nei vien šioje direktyvoje išvardytos draudžiamos nesąžiningos prekybos praktikos rūšims ir atvejams;
- (41) tokios nacionalinės taisyklės būtų taikomos kartu su savanoriškais valdymo priemonėmis, pavyzdžiui, nacionaliniais elgesio kodeksais arba Inicatyva dėl tiekimo grandinės. Tiekėjų ir pirkėjų ginčų sprendimo savanoriškų alternatyvų naudojimas turėtų būti itin skatinamas, nedarant poveikio tiekėjo teisei teikti skundus arba kreiptis į civilines bylas nagrinėjančius teismus;
- (42) Komisija turėtų turėti bendrą vaizdą, kaip ši direktyva įgyvendinama valstybėse narėse. Be to, Komisija turėtų turėti galimybę įvertinti šios direktyvos veiksmingumą. Tuo tikslu valstybių narių vykdymo užtikrinimo institucijos turėtų Komisijai teikti metines ataskaitas. Tose ataskaitose, kai taikytina, turėtų būti pateikiama

kiekybinė ir kokybinė informacija apie skundus, tyrimus ir priimtus sprendimus. Siekiant užtikrinti vienodas ataskaitų teikimo pareigos vykdymo sąlygas, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamosi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011 ⁽⁷⁾;

- (43) kad būtų galima veiksmingai įgyvendinti politiką, susijusią su įmonių vienu kitoms taikoma nesąžiningos prekybos praktika žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje, Komisija turėtų atlikti šios direktyvos taikymo peržiūrą ir pateikti ataskaitą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui. Atliekant tą peržiūrą turėtų būti įvertintas, visų pirma, nacionalinių priemonių, kuriomis siekiama kovoti su nesąžiningos prekybos praktika žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje, veiksmingumas ir vykdymo užtikrinimo institucijų tarpusavio bendradarbiavimo veiksmingumas. Atliekant peržiūrą ypatingą dėmesį taip pat reikėtų skirti tam, ar ateityje, be to, kad yra apsaugomi tiekėjai, būtų pagrįsta apsaugoti ir žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjus tiekimo grandinėje. Jei tikslinga, kartu su ataskaita turėtų būti pateikiama pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų;
- (44) kadangi šios direktyvos tikslas, t. y. nustatyti minimalų Sąjungos apsaugos standartą, kuriuo būtų suderintos skirtingos valstybių narių priemonės, susijusios su nesąžiningos prekybos praktika, valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl jo masto ir poveikio to tikslo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamosi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Dalykas ir taikymo sritis

1. Siekiant kovoti su praktika, kuria labai nukrypstama nuo tinkamo verslo elgesio, kuri prieštarauja sąžiningumo ir sąžiningos dalykinės praktikos principams ir kuri vieno prekybos partnerio vienašališkai primetama kitam, šioje direktyvoje nustatomas minimalus draudžiamos nesąžiningos prekybos praktikos, taikomos pirkėjų ir tiekėjų vienu kitiems žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje, atvejų sąrašas, taip pat nustatomos minimalios tų draudimų laikymosi užtikrinimo taisyklės ir vykdymo užtikrinimo institucijų veiklos tarpusavio koordinavimo tvarka.
2. Ši direktyva taikoma tam tikrai nesąžiningos prekybos praktikai, pasitaikančiai, kai žemės ūkio ir maisto produktus parduoda:
 - a) tiekėjai, kurių metinė apyvarta neviršija 2 000 000 EUR, pirkėjams, kurių metinė apyvarta yra didesnė nei 2 000 000 EUR;
 - b) tiekėjai, kurių metinė apyvarta yra didesnė nei 2 000 000 EUR, bet neviršija 10 000 000 EUR, pirkėjams, kurių metinė apyvarta yra didesnė nei 10 000 000 EUR;
 - c) tiekėjai, kurių metinė apyvarta yra didesnė nei 10 000 000 EUR, bet neviršija 50 000 000 EUR, pirkėjams, kurių metinė apyvarta yra didesnė nei 50 000 000 EUR;
 - d) tiekėjai, kurių metinė apyvarta yra didesnė nei 50 000 000 EUR, bet neviršija 150 000 000 EUR, pirkėjams, kurių metinė apyvarta yra didesnė nei 150 000 000 EUR;
 - e) tiekėjai, kurių metinė apyvarta yra didesnė nei 150 000 000 EUR, bet neviršija 350 000 000 EUR, pirkėjams, kurių metinė apyvarta yra didesnė nei 350 000 000 EUR.

Pirmos pastraipos a–e punktuose nurodyta tiekėjų ir pirkėjų metinė apyvarta nustatoma pagal Komisijos rekomendacijos 2003/361/EB ⁽⁸⁾ priedo atitinkamas dalis, visų pirma pagal jo 3, 4 ir 6 straipsnius, įskaitant „savarankiškos įmonės“, „įmonės partnerės“ ir „susijusios įmonės“ apibrėžtis bei kitus su metine apyvarta susijusius klausimus.

⁽⁷⁾ 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13).

⁽⁸⁾ 2003 m. gegužės 6 d. Komisijos rekomendacija 2003/361/EB dėl labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių (MVI) apibrėžties (OL L 124, 2003 5 20, p. 36).

Nukrypstant nuo pirmos pastraipos, ši direktyva taikoma tiekėjų, kurių metinė apyvarta neviršija 350 000 000 EUR, vykdomam žemės ūkio ir maisto produktų pardavimui bet kuriems pirkėjams, kurie yra valdžios institucijos.

Ši direktyva taikoma pardavimams, kai tiekėjas arba pirkėjas, arba jie abu, yra įsisteigę Sąjungoje.

Be to, ši direktyva taikoma paslaugoms, kurias pirkėjas teikia tiekėjui, tiek, kiek tai aiškiai nurodyta 3 straipsnyje.

Ši direktyva netaikoma tiekėjų ir vartotojų sutartims.

3. Ši direktyva taikoma tiekimo sutartims, sudarytoms po priemonių, kuriomis ši direktyva perkeliama į nacionalinę teisę, taikymo pradžios datos pagal 13 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą.

4. Tiekimo sutarčių, sudarytų iki priemonių, kuriomis perkeliama ši direktyva, paskelbimo pagal 13 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą datos, atitiktis šiai direktyvai užtikrinama per 12 mėnesių nuo tos paskelbimo datos.

2 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

1. žemės ūkio ir maisto produktai – SESV I priede nurodyti produktai ir tame priede nenurodyti maistui skirti produktai, gauti perdirbus tame priede išvardintus produktus;
2. pirkėjas – Sąjungoje veikiantis fizinis ar juridinis asmuo, nepriklausomai nuo to asmens įsisteigimo vietos, arba valdžios institucija, perkantys žemės ūkio ir maisto produktus; terminas „pirkėjas“ gali apimti tokių fizinių ar juridinių asmenų grupę;
3. valdžios institucija – nacionalinės, regionų ar vietos valdžios institucijos, viešosios teisės reglamentuojami subjektai arba asociacijos, kurias sudaro viena ar daugiau tokių institucijų arba vienas ar daugiau tokių viešosios teisės reglamentuojamų subjektų;
4. tiekėjas – žemės ūkio produktų gamintojas arba fizinis ar juridinis asmuo, nepriklausomai nuo jų įsisteigimo vietos, parduodantis žemės ūkio ir maisto produktus; terminas „tiekėjas“ gali apimti tokių žemės ūkio produktų gamintojų grupę arba tokių fizinių ar juridinių asmenų grupę, pavyzdžiui, gamintojų organizacijas, tiekėjų organizacijas ir tokių organizacijų asociacijas;
5. greitai gendantys žemės ūkio ir maisto produktai – žemės ūkio ir maisto produktai, kurie dėl savo pobūdžio arba jų perdirbimo proceso etape gali tapti netinkami parduoti per 30 dienų po derliaus nuėmimo, pagaminimo ar perdirbimo.

3 straipsnis

Nesąžiningos prekybos praktikos draudimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų draudžiama bent jau visų toliau išvardytų rūšių nesąžiningos prekybos praktika:
 - a) pirkėjas sumoka tiekėjui,

i) kai tiekimo sutartyje numatytas reguliarus produktų tiekimas:

- už greitai gendančius žemės ūkio ir maisto produktus – vėliau kaip per 30 dienų nuo sutarto pristatymo laikotarpio, per kurį buvo vykdomas pristatymas, pabaigos arba vėliau kaip per 30 dienų nuo už tą pristatymo laikotarpį mokėtinos sumos nustatymo dienos, atsižvelgiant į tai, kuri iš tų dviejų datų yra vėlesnė;
- už kitus žemės ūkio ir maisto produktus – vėliau kaip per 60 dienų nuo sutarto pristatymo laikotarpio, per kurį buvo vykdomas pristatymas, pabaigos arba vėliau kaip per 60 dienų nuo už tą pristatymo laikotarpį mokėtinos sumos nustatymo dienos, atsižvelgiant į tai, kuri iš tų dviejų datų yra vėlesnė;

šiam punkte nurodytų mokėjimo terminų taikymo tikslais sutarti pristatymo laikotarpiai bet kuriuo atveju laikomi neviršijančiais vieno mėnesio;

ii) kai tiekimo sutartyje nenumatytas reguliarus produktų tiekimas:

- už greitai gendančius žemės ūkio ir maisto produktus – vėliau kaip per 30 dienų nuo pristatymo dienos arba vėliau kaip per 30 dienų nuo mokėtinios sumos nustatymo dienos, atsižvelgiant į tai, kuri iš tų dviejų datų yra vėlesnė;
- už kitus žemės ūkio ir maisto produktus – vėliau kaip per 60 dienų nuo pristatymo dienos arba vėliau kaip per 60 dienų nuo mokėtinios sumos nustatymo dienos, atsižvelgiant į tai, kuri iš tų dviejų datų yra vėlesnė.

Nepaisant šio punkto i ir ii papunkčių, kai pirkėjas nustato mokėtiną sumą:

- i papunktyje nurodyti mokėjimo terminai pradedami skaičiuoti nuo sutarto pristatymo laikotarpio, per kurį buvo vykdomas pristatymas, pabaigos ir
 - ii papunktyje nurodyti mokėjimo terminai pradedami skaičiuoti nuo pristatymo dienos;
- b) pirkėjas atšaukia greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų užsakymus likus per mažai laiko, kad būtų galima pagrįstai tikėtis, jog tiekėjas ras alternatyvių tų produktų pardavimo arba panaudojimo būdų; pranešimas likus mažiau nei 30 dienų visuomet laikomas pavėluotu pranešimu; valstybės narės tinkamai pagrįstais atvejais dėl konkrečių sektorių gali nustatyti trumpesnius nei 30 dienų terminus;
- c) pirkėjas vienašališkai pakeičia žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo sutarties sąlygas dėl žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo ar pristatymo dažnumo, būdo, vietos, laiko arba tiekimo ar pristatymo apimčių, kokybės standartų, mokėjimo sąlygų ar kainų arba dėl paslaugų, tiek, kiek jos yra aiškiai nurodytos 2 dalyje, teikimo;
- d) pirkėjas reikalauja, kad tiekėjas atliktų mokėjimus, nesusijusius su tiekėjo žemės ūkio ir maisto produktų pardavimu;
- e) pirkėjas reikalauja, kad tiekėjas sumokėtų už žemės ūkio ir maisto produktų sugedimą ar praradimą arba abiem atvejais, kai nuostoliai patiriami pirkėjo patalpose arba po to kai pirkėjui pereina tų produktų nuosavybė, jei toks sugedimas ar praradimas įvyko ne dėl tiekėjo aplaidumo ar kaltės;
- f) pirkėjas atsisako raštu patvirtinti tiekimo sutarties tarp pirkėjo ir tiekėjo sąlygas, kurias tiekėjas paprašė patvirtinti raštu; tai netaikoma tais atvejais, kai tiekimo sutartis yra susijusi su produktais, kuriuos gamintojų organizacijos, įskaitant kooperatyvą, narys turi pristatyti gamintojų organizacijai, kurios narys yra tiekėjas, jei tos gamintojų organizacijos įstatuose arba į tuos įstatus įtrauktose arba pagal juos priimtuose taisyklėse ir sprendimuose yra nuostatų, kurių poveikis panašus į tiekimo sutarties sąlygų poveikį;
- g) pirkėjas neteisėtai gauna, naudoja ar atskleidžia tiekėjo komercines paslaptis, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2016/943 ⁽⁹⁾;
- h) pirkėjas grasina imtis arba imasi komercinių atsakomųjų veikslių tiekėjo atžvilgiu, kai tiekėjas naudojasi savo sutartinėmis ar juridinėmis teisėmis, be kita ko, pateikdamas skundą vykdymo užtikrinimo institucijoms arba tyrimo metu bendradarbiaudamas su vykdymo užtikrinimo institucijomis;
- i) pirkėjas reikalauja, kad tiekėjas kompensuotų išlaidas, susijusias su vartotojų skundų dėl tiekėjo produktų pardavimo nagrinėjimu, nors dėl to nėra tiekėjo aplaidumo ar kaltės.

Pirmos pastraipos a punkte nurodytas draudimas nedaro poveikio:

- pasekmėms, susijusioms su Direktyvoje 2011/7/ES nurodytais pavėluotais mokėjimais ir žalos atlyginimo priemonėmis; tai taikoma nukrypstant nuo toje direktyvoje nustatytų mokėjimo terminų, remiantis šioje direktyvoje nustatytais mokėjimo terminais;
- galimybei, kad pirkėjas ir tiekėjas susitartų dėl vertės pasidalijimo sąlygos, kaip nustatyta Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 172a straipsnyje.

⁽⁹⁾ 2016 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/943 dėl neatskleistos praktinės patirties ir verslo informacijos (komercinių paslapčių) apsaugos nuo neteisėto jų gavimo, naudojimo ir atskleidimo (OL L 157, 2016 6 15, p. 1).

Pirmos pastraipos a punkte nurodytas draudimas netaikomas mokėjimams:

- kuriuos pirkėjas atlieka tiekėjui, kai tokie mokėjimai atliekami įgyvendinant mokykloms skirtą programą pagal Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 23 straipsnį;
- kuriuos atlieka sveikatos priežiūros paslaugas teikiančios valstybinės įstaigos, kaip apibrėžta Direktyvos 2011/7/ES 4 straipsnio 4 dalies b punkte;
- pagal vyno gamybai skirtų vynuogių ar misos tiekėjų ir jų tiesioginių pirkėjų tiekimo sutartis, su sąlyga, kad:
 - i) į standartines sutartis, kurias iki 2019 m. sausio 1 d. valstybė narė padarė privalomomis pagal Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 164 straipsnį, įtraukiamos konkrečios mokėjimo sąlygos pagal prekybos sandorius, ir kad nuo tos datos valstybės narės atnaujins šį standartinių sutarčių taikymo pratęsimą be esminių mokėjimo sąlygų pakeitimų, kurie būtų nepalankūs vynuogių ar misos tiekėjams, ir
 - ii) vyno gamybai skirtų vynuogių ar misos tiekėjų ir jų tiesioginių pirkėjų tiekimo sutartys bus daugiametės arba taps daugiametėmis.

2. Valstybės narės užtikrina, kad būtų draudžiama bent jau bet kuri toliau nurodyta prekybos praktika, jei dėl jos nebuvo iš anksto aiškiai ir nedviprasmiškai susitarta tiekimo sutartyje arba vėliau sudarytoje tiekėjo ir pirkėjo sutartyje:

- a) pirkėjas grąžina neparduotus žemės ūkio ir maisto produktus tiekėjui, nesumokėjęs jam už tuos neparduotus produktus ar nesumokėjęs už tų produktų pašalinimą, arba abiem atvejais;
- b) tiekėjas turi sumokėti mokesť, kad galėtų savo žemės ūkio ir maisto produktus sandėliuoti, demonstruoti ar įtraukti į sąrašus arba tiekti tuos produktus rinkai;
- c) pirkėjas reikalauja, kad tiekėjas padengtų visas su žemės ūkio ir maisto produktams taikomomis nuolaidomis susijusias išlaidas arba jų dalį, kai pirkėjas juos parduoda naudodamasis pardavimo skatinimo priemonėmis;
- d) pirkėjas reikalauja, kad tiekėjas mokėtų už pirkėjo vykdomą žemės ūkio ir maisto produktų reklamą;
- e) pirkėjas reikalauja, kad tiekėjas mokėtų už pirkėjo vykdomą žemės ūkio ir maisto produktų rinkodarą;
- f) pirkėjas ima iš tiekėjo mokesť už tai, kad darbuotojai įrengia patalpas, naudojamas tiekėjo produktų pardavimui.

Valstybės narės užtikrina, kad pirmos pastraipos c punkte nurodyta prekybos praktika būtų uždrausta, nebent pirkėjas iki jo inicijuoto pardavimo skatinimo pradžios nurodo pardavimo skatinimo laikotarpį ir numatomą užsakytinų žemės ūkio ir maisto produktų, kuriems taikoma mažesnė kaina, kiekį.

3. Jeigu pirkėjas reikalauja mokesčio 2 dalies pirmos pastraipos b, c, d, e arba f punkte nurodytais atvejais, tiekėjo prašymu pirkėjas raštu pateikia tiekėjui informaciją apie mokėjimus už vienetą arba bendrą mokėjimų sumą (priklausomai nuo to, kuris atvejis tinkamas), o 2 dalies pirmos pastraipos b, d, e arba f punkte nurodytais atvejais raštu pateikia tiekėjui dar ir išlaidų sąmatą bei tos sąmatos pagrindimą.

4. Valstybės narės užtikrina, kad 1 ir 2 dalyse nustatyti draudimai būtų laikomi viršesnėmis privalomomis nuostatomis, kurios taikomos visais į tų draudimų taikymo sritį patenkančiais atvejais, nepriklausomai nuo šalių sudarytai tiekimo sutarčiai taikytinos teisės.

4 straipsnis

Paskirtosios vykdymo užtikrinimo institucijos

1. Kiekviena valstybė narė paskiria vieną ar kelias institucijas, kurios užtikrina, kad nacionaliniu lygmeniu būtų laikomasi 3 straipsnyje nustatytų draudimų (toliau – vykdymo užtikrinimo institucija), ir apie tą paskyrimą praneša Komisijai.

2. Jei valstybė narė savo teritorijoje paskiria daugiau nei vieną vykdymo užtikrinimo instituciją, ji paskiria bendrą informacinį punktą, skirtą vykdymo užtikrinimo institucijų bendradarbiavimui ir bendradarbiavimui su Komisija.

5 straipsnis

Skundai ir konfidencialumas

1. Tiekėjai skundus gali teikti valstybės narės, kurioje tiekėjas yra įsisteigęs, vykdymo užtikrinimo institucijai arba valstybės narės, kurioje yra įsisteigęs draudžiamos prekybos praktikos vykdymu įtariamas pirkėjas, vykdymo užtikrinimo institucijai. Vykdymo užtikrinimo institucija, kuriai pateiktas skundas, yra kompetentinga užtikrinti 3 straipsnyje nustatytų draudimų vykdymą.
2. Gamintojų organizacijos, kitos tiekėjų organizacijos ir tokių organizacijų asociacijos turi teisę pateikti skundą vieno ar kelių savo narių arba, kai taikytina, vieno ar kelių organizacijų, kurios yra narės, narių prašymu, jei tie nariai mano, kad nukentėjo nuo draudžiamos prekybos praktikos. Kitos organizacijos, turinčios teisėtą interesą atstovauti tiekėjams, turi teisę teikti skundus tiekėjo prašymu ir vadovaudamosi to tiekėjo interesais, su sąlyga, kad tokios organizacijos yra nepriklausomi pelno nesiekiantys juridiniai asmenys.
3. Valstybės narės užtikrina, kad skundo teikėjui paprašius, vykdymo užtikrinimo institucija imtųsi priemonių, kurios būtinos siekiant užtikrinti tinkamą skundo teikėjo arba 2 dalyje nurodytų narių ar tiekėjų tapatybės ir bet kokios kitos informacijos, kurią atskleidus, skundo teikėjo manymu, būtų pakenkta skundo teikėjo, arba tų narių ar tiekėjų interesams, apsaugą. Skundo teikėjas nurodo visą informaciją, kurią jis prašo laikyti konfidencialia.
4. Valstybės narės užtikrina, kad skundą gavusi vykdymo užtikrinimo institucija per pagrįstą laikotarpį po skundo gavimo informuotų skundo teikėją apie tai, kokių tolesnių veiksmų dėl skundo ji ketina imtis.
5. Valstybės narės užtikrina, kad, jei vykdymo užtikrinimo institucija mano, jog nėra pakankamo pagrindo imtis veiksmų dėl skundo, ji skundo teikėjui nurodytų to priežastis per pagrįstą laikotarpį po skundo gavimo.
6. Valstybės narės užtikrina, kad, jei vykdymo užtikrinimo institucija mano, jog yra pakankamo pagrindo imtis veiksmų dėl skundo, ji per pagrįstą laikotarpį inicijuotų, atliktų ir užbaigtų skundo tyrimą.
7. Valstybės narės užtikrina, kad, jei vykdymo užtikrinimo institucija nustato, jog pirkėjas pažeidė 3 straipsnyje nurodytus draudimus, ji reikalautų pirkėją nutraukti draudžiamą prekybos praktiką.

6 straipsnis

Vykdymo užtikrinimo institucijų įgaliojimai

1. Valstybės narės užtikrina, kad kiekviena iš jų vykdymo užtikrinimo institucijų turėtų išteklių ir ekspertinių žinių, kurie būtini jos pareigoms atlikti, ir suteikia jai šiuos įgaliojimus:
 - a) įgaliojimus inicijuoti ir atlikti tyrimus savo iniciatyva arba remiantis skundu;
 - b) įgaliojimus reikalauti, kad pirkėjai ir tiekėjai pateiktų visą reikiamą informaciją, kad būtų galima atlikti tyrimus dėl draudžiamos prekybos praktikos;
 - c) įgaliojimus vykdant tyrimus atlikti patikras vietoje iš anksto apie jas nepranešus, laikantis nacionalinių taisyklių ir procedūrų;
 - d) įgaliojimus priimti sprendimus, kuriais būtų nustatytas 3 straipsnyje nustatytų draudimų pažeidimas, o pirkėjas įpareigotas nutraukti draudžiamos prekybos praktikos taikymą; institucija gali nepriimti tokio sprendimo, jei jis keltų riziką, kad bus atskleista skundo teikėjo tapatybė arba bet kuri kita informacija, kurią atskleidus, skundo teikėjo manymu, būtų pakenkta jo interesams, ir jei skundo teikėjas nurodė tą informaciją pagal 5 straipsnio 3 dalį;
 - e) įgaliojimus skirti baudas ir kitas vienodai veiksmingas sankcijas bei laikinąsias priemones arba inicijuoti procesą dėl tų baudų, sankcijų ar laikinųjų priemonių skyrimo pažeidėjui, laikantis nacionalinių taisyklių ir procedūrų;
 - f) įgaliojimus reguliariai skelbti savo sprendimus, priimtus pagal d ir e punktus.

Pirmos pastraipos e punkte nurodytos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, trukmę, dažnumą ir sunkumą.

2. Valstybės narės užtikrina, kad 1 dalyje nurodytų įgaliojimų vykdymui būtų taikomos atitinkamos apsaugos priemonės, susijusios su teise į gynybą, laikantis Sąjungos teisės bendrųjų principų ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, be kita ko, tais atvejais, kai skundo teikėjas prašo konfidencialiai tvarkyti informaciją pagal 5 straipsnio 3 dalį.

7 straipsnis

Alternatyvus ginčų sprendimas

Nedarant poveikio tiekėjų teisei teikti skundus pagal 5 straipsnį ir vykdymo užtikrinimo institucijoms pagal 6 straipsnį suteiktiems įgaliojimams, valstybės narės gali skatinti savanoriškai naudotis veiksmingais ir nepriklausomais alternatyviais ginčų sprendimo mechanizmais, pavyzdžiui, tarpininkavimu, siekiant spręsti tiekėjų ir pirkėjų ginčus dėl pirkėjo taikomos nesąžiningos prekybos praktikos.

8 straipsnis

Vykdymo užtikrinimo institucijų bendradarbiavimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad vykdymo užtikrinimo institucijos veiksmingai bendradarbiautų tarpusavyje ir su Komisija ir kad teiktų vienos kitoms savitarpio pagalbą atliekant tarpvalstybinio pobūdžio tyrimus.

2. Vykdymo užtikrinimo institucijos bent kartą per metus susitinka, kad aptartų šios direktyvos taikymą remdamosi 10 straipsnio 2 dalyje nurodytomis metinėmis ataskaitomis. Vykdymo užtikrinimo institucijos aptaria geriausios praktikos pavyzdžius, naujus atvejus ir naujus pokyčius nesąžiningos prekybos praktikos srityje žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje ir keičiasi informacija, visų pirma susijusia su įgyvendinimo priemonėmis, kurias jos priėmė pagal šią direktyvą, ir jų vykdymo užtikrinimo praktika. Vykdymo užtikrinimo institucijos gali priimti rekomendacijas, kad paskatintų nuosekliai taikyti šią direktyvą ir pagerintų vykdymo užtikrinimą. Komisija padeda rengti tuos susitikimus.

3. Komisija sukuria ir tvarko interneto svetainę, kuri suteikia galimybę vykdymo užtikrinimo institucijoms keistis informacija tarpusavyje ir su Komisija, visų pirma su metiniais susitikimais susijusia informacija. Komisija sukuria viešą interneto svetainę, kurioje pateikiami paskirtųjų vykdymo užtikrinimo institucijų kontaktiniai duomenys ir nuorodos į nacionalinių vykdymo užtikrinimo institucijų arba kitų valstybių narių institucijų interneto svetaines, kuriose pateikiama informacija apie 13 straipsnio 1 dalyje nurodytas priemones, kuriomis ši direktyva perkeliama į nacionalinę teisę.

9 straipsnis

Nacionalinės taisyklės

1. Siekiant užtikrinti didesnę apsaugą, valstybės narės gali toliau taikyti arba nustatyti griežtesnes kovos su nesąžiningos prekybos praktika taisykles nei nustatytosios šioje direktyvoje, jei tokios nacionalinės taisyklės yra suderinamos su vidaus rinkos veikimo taisyklėmis.

2. Ši direktyva nedaro poveikio nacionalinėms taisyklėms, kuriomis siekiama kovoti su nesąžiningos prekybos praktika, neįtraukta į šios direktyvos taikymo sritį, jeigu tokios taisyklės yra suderinamos su vidaus rinkos veikimo taisyklėmis.

10 straipsnis

Ataskaitų teikimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad jų vykdymo užtikrinimo institucijos paskelbtų savo veiklos, kuri patenka į šios direktyvos taikymo sritį, metinę ataskaitą, kurioje, *inter alia*, nurodomas per praėjusius metus gautų skundų skaičius ir pradėtų arba užbaigtų tyrimų skaičius. Ataskaitoje pateikiama kiekvieno užbaigto tyrimo dalyko santrauka, tyrimo rezultatai ir, kai taikytina, priimtas sprendimas, laikantis 5 straipsnio 3 dalyje nustatytų konfidencialumo reikalavimų.

2. Ne vėliau kaip kiekvienų metų kovo 15 d. valstybės narės pateikia Komisijai ataskaitą dėl įmonių vienu kitoms taikomos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje. Toje ataskaitoje visų pirma pateikiami visi atitinkami duomenys, susiję su šioje direktyvoje nustatytų taisyklių taikymu ir jų vykdymo užtikrinimu atitinkamoje valstybėje narėje per praėjusius metus.

3. Komisija gali priimti įgyvendinimo aktus, kuriais nustatomos:
 - a) taisyklės, susijusios su 2 daliai taikyti būtina informacija;
 - b) valstybių narių Komisijai siūstinos informacijos valdymo tvarka ir su tokios informacijos turiniu bei forma susijusios taisyklės;
 - c) informacijos ir dokumentų perdavimo ar galimybių su jais susipažinti suteikimo valstybėms narėms, tarptautinėms organizacijoms, trečiųjų valstybių kompetentingoms institucijoms arba visuomenei tvarka, su sąlyga, kad užtikrinama asmens duomenų apsauga ir teisėti žemės ūkio produktų gamintojų bei įmonių interesai dėl jų verslo paslapčių apsaugos.

Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 11 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

11 straipsnis

Komiteto procedūra

1. Komisijai padeda Bendro žemės ūkio rinkų organizavimo komitetas, įsteigtas Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 229 straipsniu. Tas komitetas – tai komitetas, kaip nustatyta Reglamente (ES) Nr. 182/2011.
2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnis.

12 straipsnis

Vertinimas

1. Komisija ne vėliau kaip 2025 m. lapkričio 1 d. atlieka pirmąją šios direktyvos vertinimą ir pateikia Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui ataskaitą, kurioje pristatomi svarbiausi to vertinimo metu nustatyti faktai. Jei tikslinga, kartu su tokia ataskaita pateikiama pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų.
2. Tame vertinime vertinami bent šie dalykai:
 - a) nacionaliniu lygiu įgyvendintų priemonių, kuriomis siekiama kovoti su nesąžiningos prekybos praktika žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje, veiksmingumas;
 - b) kompetentingų vykdymo užtikrinimo institucijų bendradarbiavimo veiksmingumas ir, kai tikslinga, to bendradarbiavimo gerinimo būdų nustatymas.
3. Rengdama 1 dalyje nurodytą ataskaitą Komisija remiasi 10 straipsnio 2 dalyje nurodytomis metinėmis ataskaitomis. Prireikus Komisija gali paprašyti valstybių narių pateikti papildomos informacijos, įskaitant informaciją apie nacionaliniu lygmeniu įgyvendintų priemonių veiksmingumą ir bendradarbiavimo bei savitarpio pagalbos veiksmingumą.
4. Komisija ne vėliau kaip 2021 m. lapkričio 1 d. Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui pateikia tarpinę šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę ir jos įgyvendinimo ataskaitą.

13 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės ne vėliau kaip 2021 m. gegužės 1 d. priima ir paskelbia įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų laikomasi šios direktyvos. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstą.

Tas nuostatas jos taiko ne vėliau kaip 2021 m. lapkričio 1 d.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

14 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja penktą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

15 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Strasbūre 2019 m. balandžio 17 d.

Europos Parlamento vardu

Pirmininkas

A. TAJANI

Tarybos vardu

Pirmininkas

G. CIAMBA
